

Počítačový údaj – zdroj dokazovania

JUDr. Jitka Hasíková

V súčasnosti počítač a jeho vybavenie predstavuje pre každého podnikateľa, ale aj aktívneho advokáta už nenahraditeľný pracovný nástroj. Jeho odňatie alebo zásah do programového vybavenia a dát môže predstavovať vážny problém. Práve z tohto dôvodu som venovala pozornosť ustanoveniam Trestného poriadku, ktoré stanovujú správny postup orgánov činných v trestnom konaní pri realizácii inštitútu vydania veci, uchovania počítačových údajov, odňatia veci alebo počítačových údajov. Tieto inštitúty som zvolila zámerne, s cieľom poukázania na ich odlišnosti a iné predpoklady pre ich aplikáciu.

Objasňovanie trestnej činnosti je často spájané s najrôznejšími zdrojmi preukazovaných informácií a podnetov. V súvislosti s technickou zručnosťou mnohých osôb sa podnety a informácie uchovávajú v počítačoch. Vytvárajú v nich cenné náleziská informácií, ktoré je možné odhaliť len sprístupnením a otvorením jednotlivých databáz. Nie je preto vylúčené, aby sa dôkaz potrebný na objasnenie trestnej činnosti získal prostredníctvom vydania počítačových údajov.

Čo je počítačový údaj

Akékoľvek informácie spracovávané vo výpočtových systémoch alebo programoch označujeme ako údaje. Každá správa, oznam, pokyn zachytený na určitom médiu využívanom prostredníctvom počítača alebo v pamäti počítača predstavuje údaj bez ohľadu na to, či má pre nás nejakú informačnú hodnotu alebo nie.

Údaj, ktorý prináša nové poznatky a objasňuje nepoznané alebo neznáme má informačnú hodnotu. Z tohto pohľadu je potom možné konštatovať, že nie každý údaj má informačnú hodnotu, ale každá informácia ako nositeľ nového poznatku predstavuje údaj.

Definíciu počítačového údajja nájdeme v čl. 1 písm. b) Dohovoru Rady Európy o počítačovej kriminalite (ďalej len „dohovor“). Táto definícia uvádza, že ide o: „akékoľvek znázornenie faktov, informácií alebo pojmov vo forme, ktorá je vhodná na spracovanie v počítačovom systéme, vrátane programu umožňujúceho nariadiť výkon nejakej funkcie počítačovým systémom“.

Čo je prevádzkový údaj

Prevádzkový údaj je každý údaj, ktorý slúži na prevádzku počítača. V tomto zmysle ide napríklad o prihlasovacie heslo, ktoré predstavuje prevádzkový údaj, na základe ktorého počítač povolí alebo zamietne prístup. Rovnako pri uložení súboru, zadáme počítaču pokyn, aby uložil súbor a zároveň musíme určiť miesto kam ho má uložiť. Určenie miesta uloženia súboru predstavuje prevádzkový údaj.

JUDr. Jitka Hasíková

je absolventka Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (1984). V súčasnosti

pôsobí ako advokátka. Je autorkou niekoľkých článkov zameraných na problematiku trestného práva, ktoré boli uverejnené v časopise Justičná revue.

Čl. 1 písm. d) Dohovoru Rady Európy o počítačovej kriminalite vymedzuje prevádzkový údaj ako: „akékoľvek počítačové dáta, ktoré súvisia s komunikáciou prostredníctvom počítačového systému, generované počítačovým systémom, ktorý tvoril súčasť reťazca komunikácie, s uvedením pôvodu, cieľa, trasy, času, dátumu, objemu, trvania komunikácie alebo typu základnej služby“.

Z uvedeného pojmového vymedzenia je zrejmé, že počítačový údaj a prevádzkový údaj predstavujú iné obsahové kategórie. Počítačový údaj subsumuje pod seba aj prevádzkový údaj, ale prevádzkový údaj je obmedzený len na údaj alebo údaje týkajúce sa komunikácie s počítačom. V tomto zmysle je potrebné skúmať príkaz na uchovanie a vydanie počítačových údajov a vyhodnotiť jeho zákonnosť.

Príkaz na Uchovanie a vydanie počítačových údajov

Podľa ustanovení Trestného poriadku príkaz na Uchovanie a vydanie počítačových údajov musí vydať predseda senátu a pred začatím trestného stíhania alebo v prípravnom konaní prokurátor. Príkaz je možné vydať len na uchovanie a vydanie počítačových údajov, ktoré majú slúžiť na objasnenie skutočností závažných pre trestné konanie. To znamená, že musí ísť o údaje, ktoré s objasňovanou trestnou činnosťou priamo alebo nepriamo súvisia a majú smerovať k jej objasneniu, musí ísť o údaje relevantné k vyšetrovaniu. Iné počítačové údaje orgány činné v trestnom konaní (ďalej OČTK) nie sú oprávnené žiadať a osoba, v ktorej držbe alebo pod jej kontrolou sa tieto nachádzajú ich nemá prečo vydať.

Príkaz na uchovanie a vydanie počítačových údajov je možné vydať len na uchovanie dát, ktoré už existujú, boli vytvorené a sú uchovávané. To znamená, že predmetný príkaz nemôže byť vydaný a následne použitý na zhromažďovanie počítačových dát v prítomnom čase, ktoré ešte nie sú zachytené ako počítačový údaj, alebo dát, ktoré sú len prenášané elektronickou poštou, telekomunikačnou linkou a to bez ohľadu na to, či ide o dátové alebo hlasové služby. Rovnako nemožno tento inštitút použiť ani na elektronický prenos iných správ (mailový, SMS, MMS). Pre danú situáciu je potrebné aplikovať jeden z inštitútov zabezpečovania informácií, ktorým je inštitút „Odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky“ vymedzený v § 115 Trestného poriadku.

Obsahom príkazu je, aby dotknutá osoba alebo osoby:

- a) také údaje uchovali a udržiavali v celistvosti, so stanovením času počas ktorého bude uchovávanie údajov vykonávané. (Tento čas môže byť stanovený až na 90 dní, a ak je potrebné ich opätovné uchovanie, musí byť vydaný nový príkaz).
- b) umožnili vyhotovenie a ponechanie si kópie takých údajov,
- c) znemožnili prístup k takým údajom, so stanovením času počas ktorého bude zabezpečenie znemožnenia prístupu. (Tento čas môže byť stanovený až na 90 dní, a ak je potrebné zabezpečiť ich opätovné znemožnenie prístupu, musí byť vydaný nový príkaz).
- d) také údaje odstránili z počítačového systému,
- e) také údaje vydali na účely trestného konania.

Príkaz musí byť odôvodnený, a to aj skutkovými okolnosťami. Bez uvedenia konkrétnych relevantných skutočností je vydané rozhodnutie nepreskúmateľné a arbitrárne. Podľa rozhodnutia ústavného súdu (III. ÚS 68/2010) citujem: „obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je právo účastníka konania ako aj iného zainteresovaného subjektu, na rozhodnutie, ktorého dôvody sú zjavné a zreteľné.“ Podľa názoru ústavného súdu vyjadreného v citovanom rozhodnutí citujem: „dostatočné odôvodnenie rozhodnutia je zárukou toho, že výkon spravodlivosti nebude arbitrárny (I. ÚS 117/07). Preskúmateľnosť dôvodnosti vydania príkazu podľa § 90 Trestného poriadku si vyžaduje relevantnú a dostatočne špecifickú argumentáciu, ktorá poskytuje vysvetlenie, akými skutočnosťami boli naplnené zákonom ustanovené podmienky na tento zásah....“

Požiadavka náležitého odôvodnenia príkazu je o to naliehavejšia, že voči príkazu nie je možné podať opravný prostriedok.

Príkaz smeruje voči osobe, v ktorej držbe alebo pod jej kontrolou sa nachádzajú údaje, alebo smeruje voči poskytovateľovi takých služieb. Dotknutý subjekt je povinný predmetné údaje vydať predsedovi senátu alebo prokurátorovi, ktorý vydal príkaz, prípadne osobe uvedenej v príkaze. O vydaní veci sa vždy musí spísať zápisnica.

Rozdiel medzi povinnosťou vydať vec
podľa § 89 Trestného poriadku,
inštitútom uchovania a vydania počítačových údajov
podľa § 90 Trestného poriadku
a právom odňať vec podľa
§ 91 Trestného poriadku

Rozdiel medzi uvedenými inštitútmi je v intenzite a režime realizácie jednotlivých úkonov.

Povinnosť vydať vec

Pri aplikácii § 89 Trestného poriadku ide o úkon dobrovoľného vydania veci dôležitej pre trestné konanie, vyzvanou osobou, ktorá má vec pri sebe. Vyzvať na vydanie veci je oprávnený predseda senátu pred začatím trestného stíhania alebo v prípravnom konaní prokurátor alebo policajt. Dotknutá osoba nemusí byť vlastníkom veci, stačí, aby ju mala v držbe. V tomto ustanovení je zakotvená povinnosť vydať vec vo všeobecnom mysle slova z. Ide o rôzne listinné alebo vecné dôkazy. Veci, ktoré boli použité alebo určené na spáchanie trestného činu, získané trestným činom a podobne.

Len v prípade, že osoba takúto vec dobrovoľne nevydá, môže jej byť odňatá. Sankciou za neuposlušnosť príkazu na vydanie veci je jej odňatie, ale aj možnosť uloženia poriadkovej pokuty. Z uvedeného vyplýva, že postup ustanovený v § 91 Trestného poriadku prichádza do úvahy len vtedy, ak na vyzvanie dotknutá osoba nereagovala, vec dobrovoľne nevydala policajtovi, prokurátorovi alebo súdu a zároveň bola na možnosť odňatia veci upozornená. Podstatnou náležitosťou výzvy na vydanie veci je upozornenie, že ak dotknutá osoba nevyhoví výzve, môže jej byť vec odňatá a môžu voči nej byť uplatnené iné sankcie napríklad vo forme uloženia poriadkovej pokuty. Zákon iné náležitosti výzvy na vydanie veci neupravuje, dokonca pripúšťa, že výzva môže byť urobená aj ústne.

Úkon uchovania a vydania počítačových údajov

Úkon uchovania a vydania počítačových údajov je rovnako založený na ich dobrovoľnom vydaní. Taktiež sa realizuje na základe príkazu, ktorý musí vydať predseda senátu a pred začatím trestného stíhania alebo v prípravnom konaní prokurátor. Na rozdiel od predchádzajúceho príkazu, tento musí byť vždy vydaný písomne, musí byť odôvodnený aj skutkovými okolnosťami. Ďalší rozdiel je v tom, že príkaz na uchovanie a vydanie počítačových údajov nesmeruje voči veciam, ale smeruje k uchovaniu uložených počítačových údajov vrátane prevádzkových údajov.

Novelou Trestného poriadku č. 262/2011 účinnou od 1. 9. 2011 bolo v súvislosti s inštitútom uchovania a vydania počítačových údajov zmenený § 90 ods. 2. Do uvedeného zákonného ustanovenia bolo zapracované časové obmedzenie, počas ktorého bude uchovávanie údajov vykonávané a na rozdiel od právnej úpravy platnej do 31. 8. 2011, sa vzťahuje len na príkaz podľa odseku 1 písm. a) alebo písm. c). Do 31. 8. 2011 platil § 90, ktorého odsek 2 stanovoval, že v príkaze podľa celého odseku 1 musí byť ustanovený čas, po ktorý bude uchovávanie údajov vykonávané.

Na rozdiel od veci, ktorú dotknutá osoba vydáva policajtovi, prokurátorovi alebo súdu, počítačové údaje je osoba, v ktorej držbe alebo pod jej kontrolou sa tieto nachádzajú povinná vydať tomu, kto vydal príkaz (predseda senátu alebo prokurátor) alebo osobe uvedenej v príkaze.

Odňatie veci

Odňatie veci prichádza do úvahy tak pri aplikácii inštitútu vydania veci ako aj pri realizácii úkonu uchovania a vydania počítačových údajov. Základný rozdiel je v spôsobe získania veci alebo počítačového údajá. Pokiaľ v prvých dvoch inštitútoch ide o ich dobrovoľné vydanie, pri odňatí veci dochádza k ich zmocneniu sa bez aktu dobrovoľnosti zo strany dotknutej osoby. Predpokladom na uplatnenie spomenutého inštitútu je existencia príkazu na odňatie veci a skutočnosť, že napriek výzve nedošlo k ich dobrovoľnému vydaniu. Príkaz na odňatie veci musí okrem všeobecných náležitostí obsahovať označenie skutku s jeho právnou kvalifikáciou a opis veci, ktorá sa má odňať.

Príkaz na odňatie veci vydáva predsedu senátu a v prípravnom konaní prokurátor alebo policajt. Policajt potrebuje na vydanie takého príkazu predchádzajúci súhlas prokurátora. Bez predchádzajúceho súhlasu môže policajt vydať príkaz len vtedy, ak predchádzajúci súhlas nemožno dosiahnuť a vec neznesie odklad.

Na vykonanie odňatia veci sa podľa možnosti priberie nezúčastnená osoba.

V súvislosti s voľbou zvoleného inštitútu vyslovil Ústavný súd SR právny názor v Náleze č. (III. ÚS 68/2010), podľa ktorého je potrebné citujem: „... zvoliť pri realizácii zásahu čo najmiernejší prostriedok, ktorý je súčasne spôsobilý zabezpečiť dosiahnutie sledovaného cieľa, napríklad uprednostniť úkon uchovania a vydania počítačových údajov pred inštitútom vydania, resp. odňatia veci. V opačnom prípade znamená neproporcionálny postup konajúceho orgánu porušenie garancií práva na súkromie a spravodlivého procesu“.

Zápisnica

Podľa § 58 ods. 1 Trestného poriadku sa o každom úkone trestného konania spíše zápisnica, spravidla pri úkone alebo bezprostredne po ňom. Ide o zastabilizovanie udalostí, trestného konania tak, aby bolo možné zdokumentované úkony v písomnej podobe založiť do spisu, prehodnotiť ich priebeh, aj zákonnosť. Súlad zápisnice so skutkovým stavom a požiadavkami zákona na podmienky jeho realizácia sa môžu stať významným podnetom na skúmanie zákonnosti trestného procesu.

Pokiaľ dotknutá osoba na základe predloženého príkazu vydáva počítačový údaj, je potrebné o tomto úkone spísať zápisnicu rovnako ako o každom inom úkone trestného konania.

Zápisnica o úkonoch podľa § 90 Trestného poriadku musí obsahovať aj dostatočne presný opis vydaných počítačových údajov, ktorý umožní určiť ich totožnosť. Osobe, ktorá počítačové údaje vydala, vyhotoví orgán, ktorý úkon vykonal, ihneď písomné potvrdenie o prevzatí počítačových údajov alebo rovnopis zápisnice. Zo zápisnice musí byť zrejmé, či osoba počítačové údaje dobrovoľne vydala alebo jej boli odňaté. Tomuto momentu je vhodné venovať pozornosť, pretože pokiaľ osoba vydáva počítačový údaj podľa § 90 Trestného poriadku, musí byť takto vyhotovená aj zápisnica. Zápisnica o vydaní veci je adekvátnou k úkonu, ktorý sa vykonáva podľa § 89 Trestného poriadku a zápisnica o odňatí veci súvisí s inštitútom realizovaným podľa § 91 Trestného poriadku. Pokiaľ obhajca pri výkone obhajoby zistí medzi týmito úkonmi nesúlad, získava zaujímavý priestor pre prácu s nezákonným dôkazom.

Pri zabezpečení dôkazu OČTK odobratím celého počítačového vybavenia je dobré mať na zreteli, že počítač ako zariadenie je vecou, na vydanie alebo odobratie ktorého musí byť vydaný príkaz na vydanie alebo odňatie veci. Programové vybavenie počítača a dáta obsahujú počítačové a prevádzkové údaje, ktoré sa môžu vydať len na základe príkazu vydaného podľa § 90 Trestného poriadku a následne pri dobrovoľnom nevydaní je možné ich odňať v súlade s § 91 Trestného poriadku.

Osoba, voči ktorej úkon smeruje má právo vyjadriť svoje námietky v zápisnici. Podľa rozhodnutia ústavného súdu (III. ÚS 68/2010) zo skutočnosti, že sťažovateľ neuvedie priamo do zápisnice námietku proti vykonaniu úkonu (zaistenie počítačového vybavenia), nemožno v žiadnom prípade vyvodiť jeho vedomý súhlas s vykonaním nelegálneho úkonu.

Počítačový údaj ako dôkaz trestného konania

Počítačový údaj sa môže stať zákonným dôkazom len vtedy, ak spĺňa podmienku autenticity, pôvodnosti, pravosti, hodnovernosti a bol získaný zákonným spôsobom.

Autenticita počítačového údajja

Vo všeobecnosti je autenticita vlastnosť, ktorá zaisťuje, že totožnosť subjektu alebo zdroja je taká, za akú je vydávaná. V našom kontexte to znamená, že autenticita počítačového údajja predstavuje jeho totožnosť s počítačovým údajom, ktorý bol vyhotovený, zaznamenaný a uchovaný. K tomu, aby sme mohli označiť počítačový údaj za autentický musíme vyriešiť otázku jeho pôvodnosti, pravosti a hodnovernosti.

Pôvodnosť

Pôvodnosť znamená, že počítačový údaj sa nachádza v stave, v akom sa nachádzal v rozhodujúcom období a nebolo doň zasiahnuté žiadnym spôsobom. Pri preukázaní zásahu do počítačového údajja, preukázaní jeho poškodenia, úpravy, zničenia hoci aj nepatrnej časti ide o nepôvodný dôkaz, ktorého ďalšie skúmanie a následné dôkazné využitie je bez právneho

významu. Pri zistení zásahu do počítačového údajá ide vždy o nepreskúmateľný dôkaz, pretože skúmaním nie je možné zistiť jeho pôvodný stav. Znalec pri výkone svojej znaleckej činnosti môže pracovať len s preskúmateľným dôkazom. Tento postulát tvorí základ jeho skúmania a samotnej znaleckej činnosti.

Pravosť

Pravosť počítačového údajá je potvrdená, ak bolo zistené, že doň nebolo zasiahnuté pred jeho skúmaním. Ing. Eduard Jenčo, MBA., znalec z odboru elektronika a kriminalistika na svojej internetovej stránke www.jenco.sk uvádza, citujem: „Pravosťou dôkazu rozumieme stav, že dôkaz nebol modifikovaný ešte pred tým ako došlo k jeho skúmaniu a že tento vznikol pôvodným procesom bez vedomého pričinenia niektorej zo strán konania na vzniku dôkazu. Nepravý dôkaz je ako dôkaz v trestnom konaní neprípustný. Je povinnosťou znalca zaoberať sa pravosťou dôkazu skôr ako na ňom začne vykonávať akékoľvek ďalšie znalecké skúmanie. Pri vzniku dôvodnej pochybnosti o pravosti dôkazu musí byť ďalšie skúmanie pozastavené až do doby kým nie je pochybnosť vyvrátená“.

Pri porovnaní charakteristiky pôvodnosti a pravosti počítačového údajá môže vzniknúť dojem, že ide o totožné kritéria. Rozdiel je síce na prvý pohľad nepatrný, ale vo svojej podstate významný. Spočíva v tom, že pri pôvodnosti znalec skúma originalitu počítačového údajá v čase jeho vzniku a aj po ňom. Pri skúmaní pravosti počítačového údajá znalec zisťuje, či do dôkazu nebolo zasiahnuté pred jeho skúmaním.

Hodnovernosť

Hodnovernosť dôkazu a zároveň aj počítačového údajá je potrebné posudzovať z viacerých pohľadov. Jedným z nich je legalita jeho získania. Tak ako bolo už vyššie uvedené za hodnoverný dôkaz môžeme považovať len taký dôkaz, ktorý bol získaný zákonom predpísaným spôsobom, dodržaním procesných postupov a príslušných ustanovení Trestného poriadku. Pokiaľ napríklad nosič s počítačovými údajmi odovzdá OČTK poškodený, ktorý tvrdí, že tieto údaje získal z počítača obvineného, v jeho neprítomnosti a konal tak preto, lebo má podozrenie zo spáchania trestného činu, nemôže ísť o hodnoverný dôkaz, pretože bol získaný nezákonným spôsobom. Navyše, v danom prípade môže ísť o osobu, ktorá má motív podsúvať OČTK účelové dôkazy smerujúce proti obvinenému. Aj napriek tomu, že podľa § 2 ods. 10 Trestného poriadku platí, že: „Právo obstarávať dôkazy majú aj strany,“ a toto právo strán je zvýraznené aj v § 2 ods. 11 Trestného poriadku tým, že priznáva stranám nimi navrhnutý dôkaz aj zabezpečiť, pre vydanie alebo odňatie počítačových údajov platí špeciálna úprava, obsiahnutá v ust. § 90 a 91 Trestného poriadku, ktorú je potrebné bezpodmienečne dodržať. Porušením týchto ustanovení ide o nezákonný dôkaz, ktorý súd podľa § 2 ods. 12 nemôže hodnotiť, nakoľko práve uvedené ustanovenie ukladá súdu hodnotiť len zákonne získané dôkazy.

Pre dôkazné použitie počítačového údajá v trestnom konaní je nevyhnutné, aby bolo úplne vylúčené a bez akýchkoľvek pochybností preukázané, že pri vydaní, odňatí alebo následnom skúmaní počítačového údajá nemohlo dôjsť k jeho zásahu zo strany tretieho subjektu.

Dôkazné bremeno pri preukazovaní autenticity, pravosti a hodnovernosti dôkazu

V trestnom konaní nesie dôkazné bremeno a tým aj zodpovednosť za zákonné vykonanie a predloženie dôkazov, o ktoré sa opiera obžaloba, prokurátor, ktorý je povinný dokázať, že produkováný dôkaz v podobe počítačového údajá je autentický, pôvodný, pravý. Pokiaľ nie je táto skutočnosť jednoznačne preukázaná, platí právny predpoklad o neautenticite, nepôvodnosti a jeho nepravosti.

Postup orgánov činných v trestnom konaní pri zabezpečení počítačového údajá

Základným predpokladom pre správny postup zvolený OČTK je zabezpečenie správneho príkazu na vydanie veci (v prípade počítača) alebo príkazu na vydanie počítačových údajov vrátane prevádzkových údajov. Pokiaľ dotknutá osoba neuposlúchne správne prednesenú výzvu

a nechce vydať počítač alebo počítačové údaje, je potrebné zabezpečiť príkaz na odňatie veci v prípade počítača alebo príkaz na odňatie počítačových údajov vrátane prevádzkových údajov. Pri odnímaní veci alebo počítačových údajov by mala byť prizvaná nestranná osoba, ktorou nemôže byť príslušník polície, prokuratúry a podobne. Ak má dôjsť k odňatiu počítačových údajov je osoba, ktorá vydala príkaz alebo osoba označená v príkaze, oprávnená skopírovať si len tie údaje, na ktoré má vydaný príkaz. Určite nie je oprávnená skopírovať celé programové vybavenie počítača a všetky jeho dáta, pretože tým prekračuje rámec príkazu, ktorý bol vydaný.

Tak pri vydávaní veci alebo počítačových údajov ako aj pri ich odnímaní je podstatnou skutočnosťou zabezpečenie predmetného dôkazu pred neoprávnenou manipuláciou, zo strany tretích osôb.

Ochrana pred možným zásahom „zvonka“ je realizovaná podľa ústnej informácie získanej od znalca Ing. Eduarda Jenča „...obvykle zapečatením dôkazu. Ide o postup, kedy sa všetky vstupy, výstupy a potenciálne otvorené alebo odňateľné časti dôkazu zalepia tak, aby v prípade zásahu do týchto častí bolo zjavné že bolo do nich zasiahnuté. Znalec alebo OČTK po preskúmaní dôkazu je povinný tento dôkaz opäť zapečatiť a vrátiť OČTK alebo inej príslušnej osobe tak, aby v prípade nutnosti opätovného alebo kontrolného skúmania dôkazu nevníkla pochybnosť o tom, že s dôkazom nebolo manipulované neautorizovaným spôsobom. Dôkaz musí zostať v takomto stave až do vrátenia dôkazu alebo do ukončenia trestného konania“.

V tejto súvislosti sa podsúva otázka, ako postupovať v prípade, že vec (celé počítačové vybavenie) je odňatá bez zapečatenia, bez zalepenia všetkých otvorov, s umožneným prístupom nielen OČTK, ale aj akejkolvek inej osobe, ktorá sa náhodne môže dostať k predmetnému počítaču či už v priestoroch polície, na ceste k znalcovi alebo v priestoroch znalca. Odpoveď na takto položenú otázku nachádzame v predchádzajúcich častiach príspevku. Pokiaľ prokurátor ako nositeľ dôkazného bremena nepreukáže jednoznačne a bez akýchkoľvek pochybností, že k manipulácii nedošlo a najmä ani nemohlo dôjsť, platí predpoklad opaku. To znamená, že pokiaľ znalec na znalecké skúmanie dostane počítač, ktorého všetky porty sú prístupné, počítač je možné zapnúť, neexistuje žiadne alebo nedostatočné zabezpečenie počítača alebo počítačových údajov pred neautorizovanou manipuláciou, mal by takýto dôkaz vyhodnotiť ako neautentický. Takýto dôkaz by sa mal úplne diskvalifikovať z ďalšieho dôkazného procesu.

Záver

V procese dokazovania sa môže stať relevantným zdrojom len zákonný dôkaz, ktorý musí byť zabezpečený orgánmi činnými v trestnom konaní s vysokou znalosťou rozoberaných ustanovení. Na druhej strane, poznanie týchto právnych detailov umožní obhajobe odkontrolovať správny postup OČTK tak, aby nedochádzalo k nezákonným zásahom do programového vybavenia a dát počítača, k nedovolenému odnímaniu vecí alebo počítačových údajov. Pri snahe dosiahnuť v procese úspech tak na strane OČTK ako aj na strane obhajoby je nevyhnutné dosiahnuť poznanie správneho procesného postupu a vyhodnotenie jeho dôslednej aplikácie v praxi. Obhajoba, ktorej úloha spočíva v zabezpečovaní rovnováhy pri dodržiavaní zákonnosti, musí dôsledne sledovať zvolené postupy, výber inštitútu a samotné vykonanie úkonu. Tento cieľ môže byť naplnený osvojením si odbornej zdatnosti a právnej zručnosti, čo je nespornou ambíciou každého advokáta. ■

Zoznam použitých prameňov:

Trestný poriadok

Dohovor Rady Európy o počítačovej kriminalite, zák. č. 1370/2008 Z. z.

Justičná revue r. 2006 číslo 1, Uchovanie a vydanie počítačových údajov,

autor: doc. JUDr. Jozef ZÁHORA, PhD.

Odborný článok Ing. Eduard Jenčo, MBA, uverejnený na webovej stránke znalca: www.jenco.sk

Nález Ústavného súdu SR III. ÚS 68/2010, nepublikovaný v Zbierke nálezov, www.concourt.sk

Nález Ústavného súdu SR I. ÚS 117/07, nepublikovaný v Zbierke nálezov, www.concourt.sk

RESUMÉ**Počítačový údaj – zdroj dokazovania**

Článok bol vypracovaný so snahou priblížiť príslušné inštitúty upravujúce vydanie veci podľa § 89 Trestného poriadku, uschovania a vydania počítačových údajov podľa § 90 Trestného poriadku a odňatia veci podľa § 91 Trestného poriadku tak, aby z neho vyšli jasne pomenované a označené jednotlivé právne odlišnosti, ktoré majú veľký význam pri riešení otázky získania zákonného dôkazu a možnosti jeho použitia v súdnom procese.

SUMMARY**Computer Data – Source of Evidence**

The article deals with relevant concepts of the recovery of chattels/personal property under Sec. 89 of the Criminal Procedure Code, saving and recovery of computer data under Sec. 90 of the Criminal Procedure Code and seizure of chattels/personal property under Sec. 91 of the Criminal Procedure Code with a view to clearly naming them and with a view to drawing a clear line between individual concepts with regard to their differences in terms of law, which are of a great importance in resolving the issue of obtaining a piece of evidence and the possibility of its use in court.

ZUSAMENFASSUNG**Computerdaten als Quelle der Beweisführung**

Der Artikel ist mit dem Vorhaben abgefasst worden, jene Instrumente näher zu bringen, durch die die Herausgabe der Sache gemäß dem § 89 der Strafprozessordnung, die Verwahrung und Herausgabe von Computerdaten gemäß dem § 90 der Strafprozessordnung geregelt wird, damit klar und eindeutig einzelne rechtliche Unterschiedlichkeiten, die bei der Lösung der Frage des gesetzlichen Beweises und seiner Anwendung im Gerichtsprozess von großer Bedeutung sind, angegeben und bezeichnet sind.